

Ε Κ Θ Ε Σ Η

**της Ομάδας Εργασίας
της ΜΟΔΙΠ
για τις μεθόδους μέτρησης ετεροαναφορών
στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες**

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (αλφαβητικά)

- Αθηνά Αθανασίου, Καθηγήτρια Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Μέλος ΜΟ.ΔΙ.Π.
- Ντίνα Κακάλη, Προϊσταμένη Διεύθυνσης Βιβλιοθήκης
- Άγγελος Μιμής, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
- Μάρθα Μιχαηλίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού
- Δέσποινα Παπαδοπούλου, Καθηγήτρια Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, Πρόεδρος Τμήματος

Νοέμβριος 2020

1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η ομάδα εργασίας (ΟΕ) πραγματοποίησε τεκμηριωτική έρευνα σχετικά με τις διαθέσιμες **βιβλιομετρικές τεχνικές ταυτοποίησης και μέτρησης των ετεροαναφορών**, όπως αυτές οι τεχνικές χρησιμοποιούνται ως εργαλείο εκτίμησης της απήχησης του επιστημονικού έργου και της αξιολόγησης της συγγραφικής και ερευνητικής δραστηριότητας των μελών ΔΕΠ, και κατ' επέκταση ως εργαλείο αξιολόγησης και πιστοποίησης της ερευνητικής αξίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Ειδικότερα, στόχος της ΟΕ ήταν ο **έλεγχος της πληρότητας /ποιότητας/ αξιοπιστίας των διαθέσιμων βιβλιομετρικών προσεγγίσεων/συστημάτων** και η κριτική ανάδειξη των προβλημάτων και των περιορισμών τους από την οπτική γωνία των κοινωνικών επιστημών, στην κατεύθυνση της διατύπωσης εναλλακτικών προτάσεων σχετικά με μεθοδολογικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις που θα συνάδουν με τις συγγραφικές/ερευνητικές/βιβλιογραφικές ιδιαιτερότητες των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών. Σ' αυτή την προοπτική, αξιοποιήθηκαν μελέτες (εγχώριες και διεθνείς) που τεκμηριώνουν **τους περιορισμούς των βιβλιομετρικών συστημάτων αναφορικά με την εφαρμογή τους στο πλαίσιο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών αλλά και ευρύτερα.**

Στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκαν ζητήματα που αφορούν τη βιβλιομετρική επεξεργασία και ανάλυση ελληνόφωνων δημοσιεύσεων σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Αναλύθηκαν οι τρόποι μέτρησης αυτών των ετεροαναφορών των μελών ΔΕΠ σύμφωνα με τις «καθιερωμένες» διεθνείς βάσεις δεδομένων που περιλαμβάνουν βιβλιογραφικές εγγραφές επιστημονικών δημοσιεύσεων, όπως τη διεθνή πολυεπιστημονική βιβλιογραφική βάση SCOPUS (που καλύπτει περισσότερους από 20.000 τίτλους επιστημονικών περιοδικών) του εκδοτικού οίκου Elsevier, τη βάση Web of Science, αλλά και τα Research Gate και Google Scholar. Ερευνήθηκε το **κατά πόσο τα συγκεκριμένα συστήματα είναι κατάλληλα και αμερόληπτα ως προς τις κοινωνικές επιστήμες**, κατά πόσο είναι έγκυρη η ταυτοποίηση των δημοσιεύσεων από τα συστήματα αυτά, αλλά και το κατά πόσο είναι δυνατή, έγκυρη και πλήρης η ταυτοποίηση δημοσιεύσεων σε «μειονοτικές γλώσσες» (για παράδειγμα, αν και πώς συνυπολογίζονται στις ακαδημαϊκές αξιολογήσεις ελληνόφωνες δημοσιεύσεις παρά το γεγονός ότι εξαιρούνται από το SCOPUS). Ερευνήθηκαν τα προβλήματα εγκυρότητας που απορρέουν από το γεγονός ότι βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων χρησιμοποιούνται για βιβλιομετρικούς σκοπούς.

Επίσης, η ΟΕ εξέτασε ζητήματα σχετικά με τον **συντελεστή απήχησης** του κάθε περιοδικού (impact factor) όπου δημοσιεύουν τα μέλη ΔΕΠ, καθώς και τον **παράγοντα/index h** (αριθμός των δημοσιεύσεων που έχουν τις περισσότερες ετεροαναφορές και αριθμός των ετεροαναφορών τους), στο βαθμό που αυτοί οι συντελεστές συνιστούν δείκτες αξιολόγησης του ακαδημαϊκού/ερευνητικού έργου.

Συνομιλώντας με τη διεθνή βιβλιογραφία που εντοπίζει τη μεροληψία βάσεων όπως το SCOPUS σε βάρος των κοινωνικών επιστημών, η έρευνα που πραγματοποίησε η ΟΕ έλαβε υπόψη και αποτίμησε το ρόλο που διαδραματίζουν **οι διαφορετικές πρακτικές δημοσίευσης και αναφορών στα διαφορετικά επιστημονικά πεδία**. Για παράδειγμα, πώς οι βιβλιομετρικές τεχνικές επηρεάζονται από μεταβλητές όπως οι ιδιαίτερες, κυρίαρχες μορφές δημοσίευσης (μονογραφία, άρθρο, κεφάλαιο σε συλλογικό τόμο, πρακτικά συνεδρίου, κτλ.) σε κάθε επιστημονικό πεδίο; Ειδικότερα: Η «μειονεκτική» θέση των κοινωνικών/πολιτικών επιστημών στις διεθνείς αξιολογήσεις οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι αυτά τα συστήματα αξιολόγησης χρησιμοποιούν βιβλιομετρικές μεθόδους ευρετηριασμού ετεροαναφορών που βασίζονται στη μέτρηση των παραπομπών σε άρθρα περιοδικών, αγνοώντας τις μονογραφίες που είναι η κυρίαρχη μορφή δημοσίευσης στο συγκεκριμένο επιστημονικό πεδίο. Επίσης, πώς αποτιμάται ο χρόνος δημοσίευσης και απήχησης αναφορών στα διαφορετικά επιστημονικά πεδία (βλ. π.χ. τις δραστικές διαφορές ως προς αυτό μεταξύ επιστημών της ζωής και κοινωνικών επιστημών); Επομένως: **Πόσο δόκιμη, έγκυρη και αξιόπιστη είναι μια σύγκριση βιβλιομετρικών δεικτών μεταξύ διαφορετικών επιστημονικών πεδίων; Και κατά πόσο αυτές οι διαφορές επηρεάζουν ή και αλλοιώνουν την «αντικειμενικότητα» των δεικτών απήχησης σε βάρος των κοινωνικών επιστημών;**

Προκειμένου να υλοποιηθούν οι στόχοι της ΟΕ, διερευνήθηκαν διεθνείς εμπειρίες (λ.χ. European Citation Index in the Humanities – ECIH, του European Science Foundation, the LIS-Bibliometrics Group and the Bibliomagician [<https://thebibliomagician.wordpress.com>] κ.ά.) σε συνδυασμό με την ελληνική εμπειρία. Για παράδειγμα, το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) πραγματοποιεί αναζητήσεις καταλόγου αναφορών (citation index) και εντοπισμό δεικτών (συντελεστές απήχησης περιοδικών: Impact Factors, H-Index), ενώ έχει πραγματοποιήσει εργασία σχετικά με την αξιολόγηση της έρευνας που παράγεται στην Ελλάδα, μέσω του δικτυακού τόπου metrics.gr (Βλ. τη μελέτη «Ελληνικές Επιστημονικές Δημοσιεύσεις 1996-2010, Βιβλιομετρική ανάλυση ελληνικών δημοσιεύσεων σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά / Scopus»).

Είναι σήμερα σαφές στην ακαδημαϊκή κοινότητα ότι οι βιβλιομετρικοί δείκτες σε καμιά περίπτωση δεν είναι σε θέση να αποτιμήσουν την ποιότητα αλλά και την απήχηση του επιστημονικού έργου. Επίσης, οι διαθέσιμες πηγές άντλησης και τεχνικές ανάκτησης δεδομένων παρουσιάζουν σοβαρά κενά εγκυρότητας και αξιοπιστίας. Επιπλέον, **η ποσοτικοποίηση των δεικτών απήχησης και η υιοθέτησή τους ως βασικό κριτήριο αξιολόγησης τόσο των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων όσο και των μελών ΔΕΠ** έχει οδηγήσει σε μια σειρά από φαινόμενα όπως είναι οι στρατηγικές αύξησης των αυτοαναφορών (Seeber κ.α. 2019), η αύξηση εμφάνισης δημοσιεύσεων με ελάχιστες διαφοροποιήσεις από προηγούμενες δημοσιεύσεις των ιδίων συγγραφέων (Sverdlov 2018), η σταδιακή απομάκρυνση από θέματα και τύπους έρευνας που δεν εντάσσονται στην καθιερωμένη θεματολογία επιστημονικών περιοδικών μεγάλης απήχησης ή που θεωρείται ότι έχουν λιγότερες πιθανότητες να προσελκύσουν ετεροαναφορές και η ταυτόχρονη στροφή σε εφαρμοσμένα ζητήματα αντί των θεωρητικών, καθώς τα πρώτα θεωρείται πιο πιθανόν να προσελκύσουν ετεροαναφορές

και μάλιστα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα μετά τη δημοσίευσή τους (Anauati et al., 2016). Σε μέσο- και μακρο- επίπεδο, αυξάνονται πρακτικές αμφισβητήσιμης ακαδημαϊκής ακεραιότητας όπως η «σαλαμοποίηση» των επιστημονικών ευρημάτων με σκοπό τον πολλαπλασιασμό των δημοσιεύσεων και τη μεγιστοποίηση της ορατότητας με βάση τα ίδια ευρήματα, η ανάδυση «κύκλων ετεροαναφορών» (citation rings), ο πολλαπλασιασμός των «αρπακτικών περιοδικών» (predatory journals), και η αύξηση «διορθώσεων» και «ανακλήσεων» επιστημονικών δημοσιεύσεων (Corbyn, 2009, Haug, 2015, Beal, 2016, Bagioli και Lippman 2020).

Δεδομένου ότι οι συγκεκριμένες βιβλιομετρικές μέθοδοι εμπλέκονται άμεσα και συχνά άκριτα σε **εθνικές και διεθνείς τεχνικές αξιολόγησης και κατάταξης** μεμονωμένων επιστημόνων, πανεπιστημιακών Τμημάτων, ΑΕΙ και ΕΚ (όπως, π.χ. η «Παγκόσμια Κατάταξη» σύμφωνα με το “Google Scholar Citations”), το Πάντειο Πανεπιστήμιο, ως Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, είναι στρατηγικά τοποθετημένο σε μια τέτοια κριτική συζήτηση και τεκμηριωτική/ερμηνευτική έρευνα αναφορικά με τη χρήση ποσοτικών μεθόδων για την αξιολόγηση του ερευνητικού έργου στις κοινωνικές επιστήμες. Η παρέμβαση αυτή εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πρωτοβουλιών για την υπεράσπιση των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών.

2. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ / ΑΞΙΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

Η Ομάδα Εργασίας κινήθηκε σε μια διττή κατεύθυνση:

A) Χαρτογράφηση, αποτίμηση και κριτική ανάδειξη των προβλημάτων και των περιορισμών που προκύπτουν από τα διαθέσιμα βιβλιομετρικά συστήματα από την οπτική γωνία των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών. Με άλλα λόγια, εμπλεκόμαστε σε μια διαδικασία αξιολόγησης των κυρίαρχων ποσοτικών μεθόδων της «αντικειμενικής» αξιολόγησης. Το ερώτημα εργασίας είναι το εξής: πόσο έγκυρη και αξιόπιστη είναι μια σύγκριση βιβλιομετρικών δεικτών μεταξύ διαφορετικών επιστημονικών πεδίων και πώς αυτές οι διαφορές αλλοιώνουν την «αντικειμενικότητα» των δεικτών απήχησης σε βάρος των κοινωνικών επιστημών;

B) Διατύπωση προτάσεων για τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων με σκοπό: α) βραχυπρόθεσμα -την αύξηση της ορατότητας και της μετρήσιμης επιδραστικότητας του συγγραφικού/ερευνητικού έργου του Πανεπιστημίου μας, και β) μακροπρόθεσμα -την αλλαγή της λογικής που διέπει την προσκόλληση στην μετρησιμότητα και την ποσοτικοποίηση αναφορικά με την ταυτοποίηση επιστημονικών δημοσιεύσεων και την εκτίμηση της απήχησης του επιστημονικού έργου των μελών ΔΕΠ.

Ως μέθοδος αντιμετώπισης προτείνεται η «διπλή στρατηγική» της δημόσιας κριτικής ανάδειξης της δομικής μεροληψίας των διαθέσιμων βιβλιομετρικών συστημάτων ταυτοποίησης δημοσιεύσεων προς τις κοινωνικές επιστήμες, και της λήψης μέτρων και ανάληψης πρωτοβουλιών για την μέγιστη κριτική αξιοποίηση και βελτίωση αυτών των συστημάτων προς όφελος της αύξησης της επιστημονικής και κοινωνικής ορατότητας/απήχησης/αναγνωσιμότητας των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών.

3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΝΑΛΗΨΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ

Κατά συνέπεια, με γνώμονα τους δύο παραπάνω άξονες, οι προτάσεις μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ανάλογα με το **επίπεδο καταγραφής των προβλημάτων και αντιμετώπισής τους**. Με βάση αυτή τη λογική προτείνονται:

A. Γενικές προτάσεις βελτίωσης των συστημάτων βιβλιομέτρησης και ετεροαναφορών:

- Εντοπισμός των μεθοδολογικών αστοχιών των ευρετηρίων ετεροαναφορών (citation index) Web of Science και Scopus. Απαιτούνται διορθωτικές παρεμβάσεις σε διαρκή βάση. Κρίνεται σημαντική η ενοποίηση όλων των ονομασιών ιδρυματικής διασύνδεσης (affiliation) με τις οποίες εμφανίζεται το Πανεπιστήμιό μας, με τη χρήση της καθιερωμένης αγγλόφωνης ονομασίας «Panteion University of Social and Political Sciences». Επί πλέον, θα πρέπει να παρέχονται ακριβή στοιχεία και αναγκαίες διευκρινίσεις στους οργανισμούς αξιολόγησης προκειμένου να αποτιμάται η πραγματική εικόνα και η απήχηση του διδακτικού, ερευνητικού αλλά και κοινωνικού έργου του Πανεπιστημίου μας.
- Επιλογή μιας βάσης δεδομένων ως πλέον ενδεδειγμένης για κοινή χρήση στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Προτείνεται η Google Scholar ως η πλέον συμπεριληπτική: καλύπτει άρθρα περιοδικών, μονογραφίες, πρακτικά συνεδρίων, διπλωματικές εργασίες, διδακτορικές διατριβές, τεχνικές αναφορές, ιδρυματικά αποθετήρια.¹ Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η σύνταξη αναλυτικών οδηγιών για τη δημιουργία προφίλ στο Google Scholar, υιοθέτησή τους από τη ΜΟ.ΔΙ.Π. και τις ΟΜΕΑ των Τμημάτων, και η προσφορά ανάλογης υποστήριξης από την ΜΟ.ΔΙ.Π. του Ιδρύματος.
- Μέριμνα ώστε να αποκατασταθεί η έγκυρη και πλήρης ταυτοποίηση δημοσιεύσεων σε «μειονοτικές γλώσσες». Ενημέρωση σχετικά / δικτύωση με διεθνείς εμπειρίες.
- Συγκροτημένη συμμετοχή μελών ΔΕΠ και διδασκόντων του Παντείου Πανεπιστημίου στα διεθνή επιστημονικά δίκτυα, όπως Academia.edu και Research Gate. Συμμετοχή (δημιουργία προφίλ) στις ελεύθερες βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων (Google Scholar). Σκοπός η αύξηση της παρουσίας του Πανεπιστημίου στη διεθνή επιστημονική κοινότητα.
- Επικοινωνία με ελληνικούς εκδοτικούς οίκους ώστε να προωθηθεί η συνεργασία τους με το Google Scholar (ψηφιοποίηση αποσπασμάτων βιβλίων). Βλ. και σχετική ευρωπαϊκή οδηγία: Οδηγία 2019/790 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 2019 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά και την τροποποίηση των οδηγιών 96/9/ΕΚ και 2001/29/ΕΚ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0790>

¹ Παρά τα προβλήματα, βλ. ενότητα Α, συνημμένο τεκμηριωτικό υλικό, και Norris, M & Oppenheim, C 2007.

- Ένα από τα προβλήματα των «Κατατάξεων» είναι ότι συγκρίνονται συνολικά τα Ιδρύματα, και ενίοτε (όχι πάντα) συγκρίνονται ανομοιογενή Ιδρύματα. Το Πάντειο κατατάσσεται χαμηλά. Θα μπορούσαμε, παρόλα αυτά, για την προβολή του Παν/μίου μας, να συλλέγουμε/επιδεικνύουμε κανονικοποιημένους δείκτες, όπως αριθμός δημοσιεύσεων/μέλος ΔΕΠ, αριθμός ετεροαναφορών/άρθρο, άρθρα με υψηλότερο Impact Factor (IF) σε κάθε Τμήμα/έτος, κτλ.²
- Σύσταση ερευνητικής ομάδας στελεχωμένης με βιβλιοθηκονόμους και μέλη ΔΕΠ, η οποία θα λειτουργεί σε συνεργασία με την ΜΟ.ΔΙ.Π. και τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου, με σκοπό την καταγραφή και ανάλυση δεδομένων, αλλά και την ανάληψη πρωτοβουλιών για διορθωτικές παρεμβάσεις αναφορικά με τις μεροληψίες των βιβλιομετρικών μεθόδων σε βάρος των κοινωνικών επιστημών και του Παντείου Πανεπιστημίου ειδικότερα.

B. Προτάσεις αναφορικά με την ορατότητα του δημοσιευμένου έργου (χρήση υποδομών/κατηγορία δημοσίευσης)

- Αξιοποίηση και εμπλουτισμός υπαρχουσών υποδομών και υπηρεσιών. Αύξηση της ορατότητας του διαθέσιμου ψηφιακού υλικού, π.χ. Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ΠΑΝΔΗΜΟΣ. Ευρετηριασμός περιοδικών. (Κατά το παράδειγμα της ψηφιοποίησης του περιοδικού *Σύγχρονα Θέματα* από τη Βιβλιοθήκη του Παντείου). Συνιστάται η ενθάρρυνση των μελών ΔΕΠ για τη έκδοση περιοδικών όπως το *Urban Crime - An International Journal* ή το *Δοκιμές*, που φιλοξενούνται με τη στήριξη της Βιβλιοθήκης στο: <https://ojs.panteion.gr/> Η ανάπτυξη της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης ΠΑΝΔΗΜΟΣ καθίσταται αναγκαία: η επέκταση / παραμετροποίηση / αναβάθμιση του λογισμικού της που συμβαδίζει με την περαιτέρω διασύνδεσή της με το κεντρικό αποθετήριο ερευνητικών δεδομένων του ΣΕΑΒ, που δημιουργείται για τη διαχείριση, την κοινή χρήση, την πρόσβαση και την αρχειοθέτηση των δεδομένων των ερευνητών. Στο πλαίσιο αυτό, αναμένεται να αναπτυχθούν πολιτικές και μηχανισμοί για τη συλλογή των απαραίτητων μεταδεδομένων και πληροφοριών

² Σχετικά με τις αξιολογήσεις και κατατάξεις από διεθνείς οργανισμούς:

Υπάρχουν αξιολογήσεις ανά γνωστικό πεδίο (Πχ. κοινωνικές επιστήμες):

https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2021/subject-ranking/social-sciences#!/page/0/length/50/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats

και ανά χώρα:

<https://www.eduguide.gr/nea/poia-einai-h-katata3h-twn-ellhnikwn-panepisthmiwn-ana-gnwstiko-a/>

Ακόμα και στα ζητήματα της έρευνας:

<http://www.researchranking.org/index.php?orgtype=ALL&c=5&country=GR&year=2019&action=ranking>

Σε αυτές τις αξιολογήσεις δεν συμπεριλαμβάνεται το Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Βλ. για παράδειγμα, την ιστοσελίδα του Οικονομικού Πανεπιστημίου:

<https://www.aueb.gr/el/content/%CF%84%CE%BF-%CE%BF%CF%80%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%BF>

που θα αφορούν στοιχεία όπως η κατηγοριοποίηση της Ανοικτής Πρόσβασης (αν ανήκει σε χρυσή, υβριδική ή πράσινη πηγή δημοσίευσης), το είδος (όπως άρθρο, μονογραφία κ.α.), δεδομένα για περιόδους παράτασης δημοσίευσης (embargo period), αδειοδότησης, κόστους δημοσίευσης (APC), χρηματοδότησης κ.α. Στη βάση της συλλογής των δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ, προτείνεται η ανάπτυξη συστημάτων και μεθοδολογιών βιβλιομετρικής ανάλυσης, αποτίμησης και προβολής των ερευνητικών δημοσιεύσεων. Τα Πανεπιστήμια και οι Βιβλιοθήκες τους είναι οι μοναδικοί φορείς έγκυρης συλλογής πρωτογενών δεδομένων και οι έως τώρα προσπάθειες συλλογής στοιχείων από τρίτες υπηρεσίες κρίνονται ατελείς.

- Μέριμνα ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες, κυρίαρχες μορφές δημοσίευσης ανά επιστημονικό πεδίο. Οι διαθέσιμες βάσεις, όπως το Web of Science, περιλαμβάνουν διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τεχνικές εκθέσεις, αλλά όχι μονογραφίες, συλλογικούς τόμους, κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων, που είναι διαδεδωμένες μορφές δημοσίευσης στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες και αξιολογούνται στις κρίσεις των μελών ΔΕΠ. Προτείνεται να αναληφθούν πρωτοβουλίες στην κατεύθυνση αυτής της προσαρμοστικής διόρθωσης.

Γ. Προτάσεις αναφορικά με την ομοιομορφία της διαδικασίας συλλογής, διαχείρισης, καταγραφής και αρχειοθέτησης για τη Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟ.ΔΙ.Π.) και χρήση προς τρίτους

- Θέσπιση κοινής μεθοδολογίας συλλογής και διαχείρισης βιβλιομετρικών δεδομένων στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Ομοιομορφοποίηση της διαδικασίας μεταξύ των Τμημάτων και των μελών ΔΕΠ.
- Δημιουργία κεντρικού μηχανισμού συλλογής, καταγραφής και αρχειοθέτησης, σε συνεργασία με τη ΜΟ.ΔΙ.Π. και τη Σύγκλητο του Παν/μίου.

Δ. Προτάσεις για συστηματοποίηση και αλλαγή των πολιτικών βιβλιομέτρησης

- Πρωτοβουλίες για την πλήρη αξιοποίηση και επέκταση της ανοικτής πρόσβασης (open access) στην επιστημονική παραγωγή και στη δημόσια χρηματοδοτούμενη έρευνα. Ανάπτυξη ανοικτού λογισμικού. Περιοδικά και βιβλία ανοικτής πρόσβασης. Συντονισμός και συνεργασία με άλλα Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα, βιβλιοθήκες, και φορείς χρηματοδότησης της έρευνας, για προώθηση πολιτικών ανοικτής πρόσβασης (π.χ. ηλεκτρονικά αποθετήρια ανοικτής πρόσβασης).
- Ηλεκτρονικά συγγράμματα, π.χ. Αποθετήριο «Κάλλιπος»: ιστότοπος συλλογής συγγραμμάτων, βοηθημάτων και μαθησιακών αντικειμένων, τα οποία έχουν δημιουργηθεί από μέλη της ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας στο πλαίσιο της Δράσης «Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα / Κάλλιπος». <https://www.kallipos.gr/el/>

- Έκδοση και συνεχής επικαιροποίηση βιβλιογραφικού οδηγού με το σύνολο του δημοσιευμένου έργου των μελών ΔΕΠ του ιδρύματος. Έγκριση σχετικού έργου από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου.
- Ερευνητική ομάδα στελεχωμένη με βιβλιοθηκονόμους (κατά προτεραιότητα) και μέλη ΔΕΠ, η οποία θα λειτουργεί σε συνεργασία με την ΜΟ.ΔΙ.Π. και τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου, με σκοπό την καταγραφή και ανάλυση δεδομένων, αλλά και την ανάληψη πρωτοβουλιών για διορθωτικές παρεμβάσεις αναφορικά με μεροληψίες των βιβλιομετρικών μεθόδων σε βάρος των κοινωνικών επιστημών και του Παντείου Πανεπιστημίου.
- Οι μεθοδολογίες που θα ακολουθήσει το Πανεπιστήμιό μας στη συλλογή και αξιοποίηση των σχετικών δεδομένων θα πρέπει να έχουν συνέχεια και να υλοποιούνται με συστηματικό τρόπο.
- Δημόσια παρέμβαση εκ μέρους των Πρυτανικών Αρχών του Παντείου Πανεπιστημίου. Ανάληψη πρωτοβουλίας για δικτύωση και συνέργειες με ομοειδή Τμήματα, Σχολές, ΑΕΙ στην Ελλάδα και στο εξωτερικό με σκοπό την προώθηση των παραπάνω στόχων.
- Ευρύτερη πρωτοβουλία με τα ελληνικά περιοδικά και τους εκδότες να ακολουθήσουν το παράδειγμα του περιοδικού *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* για indexing στο Scopus.

ΣΤ. Προτάσεις για τη θεσμική και οργανωτική διαχείριση του ζητήματος

Η Ομάδας Εργασίας θεωρεί επιτακτική τη συστηματική ενασχόληση με το θέμα εκ μέρους των θεσμικών οργάνων του Πανεπιστημίου και της πανεπιστημιακής κοινότητας ευρύτερα. Ειδικότερα, προτείνονται οι εξής ενέργειες:

- Η ανά χείρας τεκμηριωτική – συμβουλευτική έκθεση να τεθεί υπόψη της Συγκλήτου και της ΜΟ.ΔΙ.Π. του Πανεπιστημίου και να συζητηθεί σε συνεδριάσεις των οργάνων αυτών.
- Η έκθεση αυτή να διαχυθεί στην πανεπιστημιακή κοινότητα μέσω της ΜΟ.ΔΙ.Π. του Πανεπιστημίου και των ΟΜΕΑ των Τμημάτων.
- Τα παραπάνω όργανα να προτρέψουν τα Τμήματα για υλοποίηση με συγκεκριμένες κατευθυντήριες οδηγίες. Παράδειγμα πρακτικής: ορισμός ολιγομελών επιτροπών ετεροαναφορών ανά Τμήμα (2 μέλη ΔΕΠ ή ΕΔΠ) που παρακολουθούν την υλοποίηση των οδηγιών και προτείνουν τρόπους εφαρμογής.
- Να θεσμοθετηθεί ειδική δομή (σε κεντρικό επίπεδο Ιδρύματος) που θα αναλάβει την ευθύνη του ζητήματος σε συνεργασία με τη ΜΟ.ΔΙ.Π. του Πανεπιστημίου ή ως επιτροπή που θα λειτουργεί εντός αυτής.
- Οι διαδικασίες που περιγράφονται και αναλύονται στην έκθεση να γίνονται αντικείμενο μέριμνας σε «ουδέτερο» χρόνο και όχι εν όψει κρίσιμων και πιεστικών ορόσημων (π.χ. πιστοποίηση, εξωτερική αξιολόγηση).
- Η έκθεση να μεταφραστεί στην αγγλική γλώσσα για λόγους διάχυσης στη διεθνή κοινότητα.

4. ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

- 1) Συστήματα μέτρησης και μηχανές αναζήτησης της επιστημονικής βιβλιογραφίας.
Πάντειο Πανεπιστήμιο/Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης
- 2) Οδηγός δημιουργίας προφίλ στο Google Scholar
- 3) Οδηγός δημιουργίας προφίλ στο ORCID
- 4) «Η επιστημονική απήχηση του Παντείου Πανεπιστημίου, η θέση του στις διεθνείς αξιολογήσεις και η παρουσία του στα κοινωνικά δίκτυα επιστημόνων», Μελέτη της Βιβλιοθήκης του Παντείου Πανεπιστημίου. Ανάλυση των παραγόντων που επηρεάζουν τη μέτρηση της επιστημονικής απήχησης και προτάσεις για τη αύξηση της επιστημονικής απήχησης του Παντείου Πανεπιστημίου.
- 5) John Ruscio et al, “Measuring Scholarly Impact Using Modern Citation-Based Indices” *Measurement*, 10: 123–146, 2012.

5. ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Anauati, V., Galiani, S., & Gálvez, R. H. (2016). Quantifying the life cycle of scholarly articles across fields of economic research. *Economic Inquiry*, 54(2), 1339–1355.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1111/ecin.12292/>
- Beal, J. (2016). Predatory Journals: Ban Predators from the Scientific Record. *Nature* 534.
- Biagioli, M., & Lippman, A. (Eds.). (2020). *Gaming the Metrics*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Corbyn, Z. (2009). Retractions Up Tenfold. *Times Higher Education* (August 20):
[https:// www . timeshighereducation . com / news / retractions - up - tenfold / 407838 . article](https://www.timeshighereducation.com/news/retractions-up-tenfold/407838.article).
- Haug, J. C. (2015). Peer- Review Fraud— Hacking the Scientific Publication Process. *New England Journal of Medicine* 373, 2393– 2395.
- Norris, M & Oppenheim, C 2007, "Comparing alternatives to the Web of Science for coverage of the social sciences' literature", *Journal of Informetrics*, vol. 1, no. 2, pp. 161- 169.
- Seeber, M., Cattaneo, M., Meoli, M., & Malighetti, P. (2019). Self-citations as strategic response to the use of metrics for career decisions. *Research Policy*, 48(2), 478–491.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.respol.2017.12.004>.
- Sverdlov, E. (2018). Incremental Science: Papers and Grants, Yes; Discoveries, No. *Molecular Genetics, Microbiology and Virology*, 33, 207–216.
<https://doi.org/10.3103/S0891416818040079>.

6. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ / ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ METRICS

A) LSE Impact blog:

- Assessing how well an author is cited
- Assessing how far journals and books are cited
- Who cites a little or a lot: Hub and authority patterns

<https://blogs.lse.ac.uk/impactofsocialsciences/the-handbook/chapter-3-key-measures-of-academic-influence/>

B) Measuring Your Impact: Impact Factor, Citation Analysis, and other Metrics:

Overview of h-index, Eigenfactor, Impact Factor, Journal Citation Reports, and other tools.

source: University of Illinois, Chicago. University Library.

<https://researchguides.uic.edu/if/yourimpact>

Γ) Citations, Altmetrics and Researcher Profiles: Measuring your impact

A guide to the key tools for examining research impact, as well as setting up and managing your research profiles.

Source: University of Western Australia. University Library.

<https://guides.library.uwa.edu.au/rim/researcherprofiles>

Δ) Μελέτη «Greek Scientific Publications 1998-2012, A Bibliometric Analysis of Greek Publications in International Journals - Scopus», Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, 2015. Έρχεται να προστεθεί στις τέσσερις προηγούμενες μελέτες του ΕΚΤ (τρεις από τη Web of Science και μια από τη Scopus) δημιουργώντας μια συνεχή βάση για την παρακολούθηση της εξέλιξης των στοιχείων που συνδέονται με τις ελληνικές δημοσιεύσεις και την τοποθέτησή τους στο διεθνές περιβάλλον.

<https://metrics.ekt.gr/en/publications/103>

Ε) Μελέτη «Επιστημονικές δημοσιεύσεις ελληνικών φορέων 2004-2018: Βιβλιομετρική ανάλυση δημοσιεύσεων σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά - Web of Science», Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, 2020. Από τη σειρά μελετών που πραγματοποιεί το ΕΚΤ με σκοπό την ανάλυση της ελληνικής συγγραφικής δραστηριότητας σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Η περίοδος ανάλυσης αφορά τη δεκαπενταετία 2004-2018 και αντλεί δεδομένα από τη βάση Web of Science.

<https://metrics.ekt.gr/publications/435>